

Hustavlan

eller

Guds ordning inom hushållet

Kol. 3:18-25; 4: 1

Kolossernas 3:e kap. börjar med den höga artikeln om vår andliga uppståndelse och det fördolda livet med Kristus i Gud och slutar med levernet i familjen, om huru man och hustru, barn och föräldrar, tjänare och husbondfolk skola förhålla sig emot varandra. Redan med denna ordning har den helige aposteln visat oss den sanna gudaktigheten mening och bestämmelse, som är, att ett gudomligt liv i hjärtat, tron och föreningen med Frälsaren skall bevisa och utöva sin kraft uti ett kristligt leverne med människor på jorden, i huset, i köket, i kammaren.

Många göra gudaktigheten till något, som blott hörer till kyrkan, till söndagen, till andaktsstunden - liksom vi borde vara fromma och andliga blott vissa timmar och på vissa rum, men på andra tider och rum världsliga, oandliga, köttsliga! Det är just i livet, i den vardagliga umgängelsen med människor, som allt andligt skall utövas, användas och bevisa sin kraft. De som i andaktsstunden kunna fördjupa sig i nådens största hemligheter, även tro och erfara mycket av den tillkommande världens kraft, men strax därpå i huset och levernet lämna all gudaktighet och leva fritt efter naturen, de göra såsom en köpman, vilken med mycken möda farit över världshavet och i främmande länder med mycken omsorg och skicklighet uppsökt och köpt dyra pärlor, men när han med möda kommit hem med dem, låter dem i sitt eget hus ligga ibland de små barnens leksaker och av dem utbäras och förstöras.

Det är i livet, i huset, ibland sina medmänniskor, som man skall använda sitt ljus och sin nådekraft, man och hustru, barn och föräldrar, tjänare och husbondfolk mot varandra. Sådana förmaningar börjar aposteln nu att giva. Då kunna vi ock se, vad det näst förut gående språket innebär: »Allt det I gören med ord eller gärning, det gören allt i Herren Jesu namn.» Märk: »Allt vad I gören med ord eller gärning» - det blir då, såsom Luther över detta språk säger, att »en kristens gärningar hava inte visst namn, intet visst rum»; de kunna bestå uti vad som helst, som i deras kallelse förekommer, och äro dock alla heliga och för Gud behagliga gärningar, emedan de äro gjorda i tron och i enfaldig lydnad för Guds bud. Herren har anvisat dem, som vilja tjäna honom, just till det vardagliga levernet och de enkla sysslor och tjänster, som där förekomma och av var och en efter hans stånd fordras; han har ock därför av begynnelsen givit sina heliga bud om mans och hustrus, om barns och föräldrars, om tjänares och husbönders m.fl. förhållande till varandra, så att ingen skall behöva gå ur sitt hus, för att få bevisa Herren tjänst och lydnad.

Men det finnes ett enda stort och mäktigt hinder för denna Gud behagliga tjänst, vilket nästan gör all förmaning därtill fruktlös. Det hindret nämligen, att *dessa gärningar hava för våra förblindade ögon intet anseende*. Ja, kanske många, som läsa detta, skola tycka, att detta ämne knappt här förtjänar en plats. Att tala om äktenskapet, om man och hustru, om barn och tjänare i huset, är icke riktigt *andligt*, tycker man. Men käre, på det sättet vore icke ens Gud själv i himmelen riktigt andlig, som icke blott instiftat äktenskapet och givit det sina lagar och rätter, utan ock självt skapat allt, som brukas och behöves i huset, i köket; ja, på det sättet vore Gud själv för världslig, då han skapat hela den synliga världen!

Är äktenskapet, äro mans och hustrurs plikter icke nog andliga ting, så må vi ihågkomma, att Herren Kristus, Guds Son och all världens Försonare, icke blott gjorde sitt första underverk vid ett bröllop, utan ock i den första, härliga predikan, som i bibeln är antecknad från hans heliga mun, talar även om äkta makars förhållande till varandra (Matt. 5:31-32). När vi tycka, att våra husliga plikter äro av ringa värde, och skåda bort efter andra gärningar, som skola vara mer heliga och för Gud behagliga, låtom oss genast besinna och djupt i våra hjärtan inpräglade, att alla gärningars och sakers värde måste bedömas endast efter Guds befallning; att ingenting är för sitt eget värde för Gud stort och behagligt, utan endast därför, att han har befallt det; att då vi i barnslig tro och lydnad göra något på Guds befallning, är detta för honom alltid stort och behagligt, om det ock i sig självt vore än så ringa. »Om jag på Guds befallning blott upptog ett halmstrå, vore detta en större och heligare gärning, än om jag, utan Guds befallning, omvände hela världen.» »Tänk», säger Luther, »om Gud med några änglar en dag besökte dig och befallde dig blott att sopa golvet, så skulle du för glädje skull icke veta, huru du skulle ställa dig därvid.

Varför så? Vore väl det en så stor gärning? Visserligen icke i sig själv, utan endast därför, att *Gud* befallt mig det.»

Nu har Gud verkligen givit befallningar om sådana oansenliga gärningar, nämligen då han förordnat, huru äkta makar, barn och föräldrar, tjänare och husbondfolk skola förhålla sig mot varandra. Om vi då blott gäve akt på sådana hans förordningar, skulle det vara oss alldeles, som om Gud stode bredvid oss och begärde dessa tjänster och gärningar av oss; då skulle vi med visshet veta, att vi även med sådana ringa gärningar gjorde en för Gud behaglig tjänst. Och vilken lust och glädje vore icke detta! Skulle icke mången giva allt vad han äger, om han blott kunde komma i det stånd, att han riktigt säkert visste, att allt vad han där gjorde vore för Gud behagliga gärningar? Huru många hava icke företagit sig de mödosammaste vallfarter, ja, de pinsammaste självmarteringar, blott för den tanken, att dessa gärningar vore för Gud behagliga! Nu kunna vi på mycket billigare villkor och därjämte på en viss och fast grund verkligen erhålla den lyckan att veta, det våra gärningar behaga Gud, om vi blott ville väl giva akt på Herrens ord om de stånd, varuti vi själva redan befinna oss. Giv akt på Herrens ord om *ditt eget stånd*, och du skulle se, vad Herren särskilt av dig äskar, du skall se de gärningar särskilt nämnda vid namn, om vilka du alltid kan vara viss att de behaga Gud; ty han måste ju älska vad han själv har befallt.

Vi vilja nu här betrakta endast de stånd, som i vårt kapitel omtalas. Du torde i något av dem igenfinna ditt eget. Du är tilläventyrs antingen i äkta ståndet, eller ock är du barn eller tjänare, eller har du på något sätt barn eller tjänare under dig; och i alla dessa händelser får du här av aposteln veta, vilka gärningar Herren äskar av dig. Aposteln börjar med äkta ståndet, emedan detta är den källa, ur vilken de andra härflyta. Vidare framställa apostlarna alltid *hustruns* plikter före mannens, emedan Gud så förordnat, att kvinnan skall vara den underdåniga. Här säger nu den helige Paulus: *I hustrur, varen edra män undergivna, såsom tillbörligt är i Herren.*

Grunden till hustruns alla plikter emot sin man består i *undergivenheten*. Aposteln hade kunnat nämna flera plikter såsom vänlighet, trohet, huslighet m.fl., men han nämner blott den, som är hustruns särskilda plikt: varen undergivna. Detta var ock det enda bud, som Herren Gud i begynnelsen gav kvinnan, då han sade: »Din vilja skall vara undergiven din man, och han skall vara din herre» (1 Mos. 3:16). Sedan kan mannen alltid påminna om vad han vidare äskar; därför kunde aposteln så kort uttrycka hustruns plikter. Men här höra vi genast mången hustru fråga: Skall då mannen regera, huru helst han vill? – Svar: Icke så! Även han får sina regler att rätta sig efter. Men om han icke rättar sig efter dem, så se då, vilket tillägg aposteln genast här gör, då han säger: »såsom tillbörligt är i Herren».

Det är icke för mannens skull eller med avseende på hans fullkomlighet, som hustrun skall vara undergiven, utan: »såsom tillbörligt är i Herren», således för Herrens skull, evad mannen fullgör sina plikter eller icke. Aposteln Petrus säger redan om blott mänsklig ordning, att man bör vara den undergiven för Herrens skull (1 Petr. 2:13), huru mycket mer en rent gudomlig ordning, såsom denna är!

Orden: »såsom tillbörligt är i Herren», innefatta två ting. Först, att hustrun skall vara sin man undergiven för Herrens skull, av kristlig grund, såsom redan är sagt; för det andra, att det bör ske på kristligt sätt, på ett sätt, som överensstämmer med Herrens ord: att hon är så undergiven, som Herren befallt; att hon således låter mannen vara sin herre, och att icke blott hennes ord och gärningar, utan hennes vilja är honom undergiven - »din vilja skall vara undergiven din man» - att hon med hjärtans lust, »för Herrens skull», gör sin mans vilja till sin vilja.

Men hit hörer då också å andra sidan, att, då du gör allt för Herrens skull, du aldrig låter förmå dig att vara din man så lydig, att du skulle bliva din Gud olydig; utan i fall mannen äskade något emot Guds bud, då gäller den allmänna regeln: »Man måste mer lyda Gud än människor»; varom ock kyrkoläraren Gregorius säger: »Hustrun skall så vara sin man till behag, att hon icke blir sin Skapare till misshag.» Men i allt övrigt lär skriften uttryckligt, att hustrun skall vara sin man undergiven uti allt; såsom aposteln ord lyda uti Ef. 5: 22-24. Den detta läser giv akt därpå!

Han säger: »I hustrur, varen edra män, liksom Herren, undergivna; ty en man är sin hustrus huvud, såsom ock Kristus är församlingens huvud. – Såsom nu församlingen är undergiven Kristus, så vare ock hustrurna sina män undergivna uti allt.» Detta är ju höga och härliga bevekelsegrunder! Såsom ock

Kristus är församlingens huvud, och församlingen, hans brud, »Lammets hustru», är honom undergiven; så är mannen hustruns huvud, av Gud därtill förordnad, och så bör hustrun vara mannen undergiven. I allt, d. ä. på allt sätt, i åtbördor, i tal, i klädsel, i handlingssätt. Korteligen, hustrun bör, så mycket möjligt är, forma sig efter sin man uti allt, som icke är synd.

Aposteln Petrus säger något om hustrurnas klädsel, vilket bör förstås på ett sätt, som överensstämmer med tidsförhållanden, med stånd och villkor och med huvudregeln om undergivenhet för mannen; såsom ock Luther därom anmärker och anför därvid drottning Esters exempel, vilken endast sin man till viljes och för sitt höga stånd skull bar en ståtlig klädnad.

Med denna anmärkning i minne förstå vi aposteln vackra ord: Hustrurnas prydnad vare icke »den yttre, av hårflätor och guldstycken eller klädedräkter, utan hjärtats fördolda människa, med den saktmodiga och stilla andens oförgångliga väsende, som är kostbart inför Gud. Ty så prydde sig ock fordom de heliga kvinnorna, som satte sitt hopp till Gud och voro sina män undergivna; såsom Sara var lydig Abraham och kallade honom herre» m.m. (1 Petr. 3:3-6).

Men här torde någon from hustru säga: Jag skulle ock gärna vara en Sara mot min man, blott han vore en Abraham; men då jag har en helt oomvänd man, månne jag ock skall vara honom undergiven? Svar: Hör, huru aposteln börjar på nyss anförda ställe: »Varen ock, I hustrur, edra män undergivna, på det att även om några icke tro ordet, de genom hustrurnas umgängelse må vinnas utan ord, när de förmärka eder kyska umgängelse i fruktan» (v. 1, 2). Här talar aposteln om hustrur, som hade rent av hedningar till män, vilket i aposteln tid ofta var fallet, då evangelium första gången predikades och av två hedniska makar den ena blev omvänd. Fastän nu den kristna och upplysta hustrun hade en hedning till man, bjuder dock aposteln, att hon skall vara honom undergiven. O, att varje kristlig hustru ville märka på detta!

Om du är omvänd och din man icke; om du ock är förståndigare och skickligare än din man, din plikt blir dock densamma: att vara honom undergiven, så länge han icke av dig kräver en bestämd synd. Tänk, vilket grovt och ogudaktigt väsende *måste* råda hos en *hedning*. Och dock bjuder aposteln, att en kristlig hustru skall vara honom undergiven, och vill, att, om hon icke med ord får predika för honom, hon dock må göra det med sin kristliga undergivenhet, mildhet, vänlighet, trohet, m.m., då möjligen även han, bevekt av ödmjukhetens och kärlekens försmältande kraft, stannar för Guds ord, besinnar sig och säger: Jag ser på min hustru, att de kristna äro ett gott folk; Gud hjälpe ock mig att bliva en kristen!

Man läser om Monika, Augustinus moder, att hon haft en sällsam och underlig man, som dessutom var hedning, men att hon dock vetat skicka sig så väl emot honom, att han icke gjorde henne något illa. När då hennes grannhustrur sågo detta, undrade de mycket och kom till henne och klagade över sina män, vilka de aldrig kunde göra till lags, utan fingo bannor och slag av dem; och nu frågade de Monika, huru hon bar sig åt med sin man, att hon aldrig blev slagen av honom, då han likväl var av ett underligt och svårt sinne. Då svarade Monika: »Jag fruktar, att I själva given edra män orsak därtill; voren I dem underdåniga och icke bjäbbade mot dem med avoga svar på deras ord, utan med tålmod föll undan och lydde dem eller med vänliga ord blickade dem, så bleven I väl oslagna. Ty så plägar jag göra. När min man låter illa, så beder jag honom; vredgas han, så faller jag undan för honom och ger honom hjärtligen goda ord. Därigenom har jag icke blott stillat hans vrede, utan ock fått honom så långt, att han nu är omvänd och har blivit en kristen.»

Give Gud, att varje kristen hustru besinnade detta och allt vad vi nu sett om hennes plikter! Det är visserligen påkostande för kött och blod, vilket gärna vill resa sig emot Guds ordning och säga: Skall *jag* alltid vara undergiven? Men där Kristi Ande bor, där måste köttet korsfästas, och där bör det vara övermåttan ljust för anden att få veta, vilka gärningar Gud vill hava av oss, och att få göra det, som man med visshet vet behagar honom. Såsom Luther just härom säger i sin förklaring över Petr. Ep.: »Det är en hög och ädel skatt, som en hustru kan hava, när hon så skickar sig, att hon är mannen undergiven, att hon nämligen då är säker, att hennes gärning behagar Gud. Vad större glädje kan väl vederfaras henne? Därför, den som vill vara en kristlig hustru, hon bör tänka så: Jag vill icke se på, hurudan man jag har, om han är hedning eller jude, god eller ond; utan därpå vill jag se, att Gud har satt mig uti äkta ståndet, och därför vill jag vara min man undergiven och lydig. – När hon står uti en sådan lydnad, äro sedan alla hennes gärningar gyllene gärningar.» Så långt Luther.

Men vi vilja nu gå att skåda den äkta mannens plikter. Aposteln säger: *I män, älsken edra hustrur och varen icke bittra mot dem*. Såsom grunden till hustruns plikter är undergivenhet, så är grunden till mannens plikter: kärleken. - »I män, älsken edra hustrur.» – Där blott kärlek är, där följer ock allt annat av sig själv; såsom aposteln säger i 1 Kor. 13 kap. »Kärleken är långmodig och mild, han fördrager allting, han tror allting, han hoppas allting, han förtörnas icke» o.s.v. Men för att betrakta den äkta mannens kärlek till sin hustru, låtom oss särskilt samla vår uppmärksamhet omkring den högtidliga framställningen därom i Ef. 5: e kapitel. Aposteln säger: »I män, älsken edra hustrur, såsom ock Kristus har älskat församlingen och utgivit sig själv för henne. – Likaså äro männen pliktiga att älska sina hustrur såsom sina kroppar. Den som älskar sin hustru, han älskar sig själv. Ty ingen har någonsin hatat sitt kött, utan han närar och omhuldar det, såsom ock Kristus församlingen» (v. 25, 28, 29).

Se, vilken hög bild - till hög ära för äktakärleken - att den avbildas med »Kristi kärlek, som övergår kunskapen!» Låtom oss nu betrakta lärdomarna härav. Det mest utmärkande i Kristi kärlek till församlingen är först, att han älskar oförskyllt, utan vår förtjänst eller värdighet, blott på grund av Faderns eviga utkorelse (Ef. 1:4), varom han själv säger: »Dina vore de, och mig har du givit dem. Dem du har givit mig, bevarade jag i ditt namn» (Joh. 17). »Och ingen skall rycka dem utur min hand; min Fader, som har givit mig dem, är större än alla» (Joh. 10). Så skall ock mannen älska sin hustru för Faderns viljas skull, utan avseende på hennes större eller mindre fullkomligheter, blott därför att Fadern givit honom henne, att hon är hans hustru.

Den kärlek, som beror av egenskaper, av bättre och sämre stunder, är en flyktig, obeständig och ytlig kärlek. Om Kristus hade älskat oss så, då hade han icke givit sig själv ut för oss. Nej, att Gud givit dig denna maka, fört henne i din famn och sagt: Denna skall vara din, älska denna, håll dig till denna - se, det är tusen gånger mer, än alla de skönaste egenskaper hos en kvinna! – För det andra: Kristi kärlek gjorde honom och församlingen till ett; såsom aposteln här genast anmärker, v. 30: »Vi äro lemmar av hans kropp, av hans kött och av hans ben.» Så, tillägger aposteln, hava ock äkta makar blivit ett, v. 31: »de tu skola varda ett kött.» Detta sker dock icke blott genom kärleken, utan grundar sig egentligen på en Guds tanke vid kvinnans skapelse.

Överväg blott den märkliga berättelsen därom i 1 Mos. 2 kap. Först omtalas, huru Gud skapade kvinnan av ett revben av mannen, och huru mannens första utrop, då han såg kvinnan, var: »Ja, denna är nu ben av mina ben och kött av mitt kött.» Då följer just därpå Guds första ord om den äktenskapliga föreningen, så lydande: »Fördens skull skall en man övergiva sin fader och sin moder och hålla sig till sin hustru, och de skola varda ett kött» (v. 24). Så har Herren Kristus själv förklarat saken, då han i Matt. 19: e kap. påminde fariséerna om denna Guds stiftelse och sade om äkta makars oupplösliga förening: »Så äro de icke mer tu, utan ett kött» (v. 26).

Därpå grundar sig nu det aposteln här säger, att männen äro »pliktiga att älska sina hustrur såsom sina kroppar», nämligen såsom verkligt varande deras egna kroppar; ty märk vad som följer: »Den som älskar sin hustru, han älskar sig själv; ty ingen har någonsin hatat sitt kött» m.m. Borde icke denna omständighet väcka mången man till besinning och mera kärlek till sin äkta hustru?

För det tredje: Kristi kärlek var en uppoffrande kärlek; Kristus har älskat församlingen och utgivit sig själv för henne, därjämte närar och omhuldar han henne (v. 29); och icke det allenast, utan han giver henne också hennes gladare stunder, hennes fröjder och vederkvickelser. Så skall ock mannen göra allt, för att icke blott försörja sin hustru, utan ock bereda henne trevnad och vederkvickelser, såsom kärleken ju självmant gör. Korteligen: alla mannens plikter innefattas i kärleken. - »I män, älsken edra hustrur!»

Här torde någon anmärka: Kärleken låter ju aldrig befalla sig. Det jag älskar, det älskar jag, om det ock förbjudes; det jag icke älskar, det kan jag icke tvinga mig att älska, om ock Gud står framför mig med svärdet och befäller mig det. Huru kan då aposteln förmana till kärlek? – Svar: Vi tala ju här blott om kristna! Låtom oss ihågkomma, vad det betyder: »Om I haven uppstått med Kristus; om Kristus är edert liv.» Så började vårt kapitel. En kristen, som står i förbund och förening med den allsväldige Herren, har vägar och medel, som ingen annan har, att få vad han behöver; såsom Kristus säger: »Allt kan ske för den, som tror.» Han kan få kärlek efter behov, även där det för blotta naturen vore omöjligt att älska. Kärleken beror icke av föremålet, utan av hjärtat.

Vi se, att även de föraktligaste föremål bliva älskade. Behöver då en kristen mera kärlek, så talar han därom med sin Gud. Detta är det första medlet; ty kärleken till makan är ock en gåva av Gud, den man väl må bedja om. Det andra medlet är att betrakta Guds ord om saken, eller skåda sin maka efter ordet.

Det tredje, eller rättare det första är, att blott upplivas i förhållandet till Gud, i tron och kärleken, så följer ock kärlek till maken. O, det är en underbar omständighet, som är ljuv och dyr att känna, men blott är bekant för de trogna, och varöver kristliga makar ofta med förundran samtala, nämligen att deras äkta kärlek står i sådant sammanhang med förhållandet till Gud, att just som detta senare är, så är ock den förra. Bliva de kalla och döda i det andliga, så blir det ock kallt och dött i äktakärleken. Vilja de då hava en upplivad kärlek inbördes, så söka de blott en upplivad tro och kärlek till Gud.

Här ser du, vad det betyder, att den sanna äktakärleken är en *helig* kärlek, har sin grund i Gud. Men då allt heligt anfäktas av djävulen, och han aldrig kan lida, att ett sådant paradys ännu finnes på jorden, som två kristliga makars inbördes kärlek utgör, så lär han icke försumma att göra anfall på densamma; då blir det nödigt, att de väl och beständigt betrakta varandra efter Guds ord och instiftelse.

Härom har Luther i en förklaring över Matt. 5:27-30 följande ord: »Kött och blod är först fullt av förvett, så att det snart ledsnar vid vad det har, och gapar efter något annat; då blåser djävulen under, så att man hos sin maka icke ser annat, än vad som är skröpligt, och lämnar ur sikte vad som är gott och berömligt. Därav kommer snart, att varje annan kvinna är vackrare och bättre i ens ögon, än ens egen.

Då vore det den rätta konsten och det starkaste motvärdet däremot, om var och en lärde sig att rätt se på sin maka efter Guds ord; då skulle han väl älska och akta sin maka, såsom en gudomlig skänk och klenod, och när han säge en annan kvinna (om hon än vore vackrare än hans egen), tänka sålunda: vore hon än den allra vackraste på jorden, så har jag dock en mycket vackrare prydnad på min maka, vilken Gud har givit mig och beprytt med sitt ord - en prydnad, som jag icke finner hos någon annan.

Ty jag finner ingen annan, om vilken jag kan säga, såsom jag om min egen med glatt samvete kan göra: Denna har Gud själv skänkt mig och fört i min famn, och jag vet, att det hjärtligen väl behagar honom och alla änglar, om jag med kärlek och trohet håller mig vid henne.»

Men vare detta nog om kärleken. Aposteln tillägger vidare: »Och varen icke bittra mot dem.» - »I män, älska edra hustrur och var icke bittra mot dem.» – Det är sant, Gud har givit eder herraväldet, hustrurna äro eder skyldiga undergivenhet; men tänken icke därför, att I mån efter behag fritt följa ett vredgat sinne, vara vresiga och hårda i ord och bemötande mot edra hustrur, utan vaken, vaken över eder själva!

Aposteln Petrus säger: »Sammalunda mån ock I män förståndigt sammanleva med det kvinnliga kärilet, såsom det svagare, och visa dem heder, såsom även medarvingar till livets nåd, på det att edra böner icke må förhindras» (1 Petr. 3:7). Vi äro alla svaga käril, »lerkäril», men likväl är kvinnan det svagare kärlet; huru kan då mannen vänta en sådan fullkomlighet av henne, att han aldrig skulle fördraga något fel? Han bör därför använda sin makt »med förstånd», och aldrig glömma, att kvinnan är för Gud lika högt aktad, ty även hon är medarvinge till livets nåd.

Ännu en gång sagt: Hon är skyldig att vara undergiven, det är sant, och du har makt att befalla; men använd din makt så, att du icke gör det svaga kärlet eller verktyget skada, att icke hennes sinne helt nedstämnes och förslöas för dig. »Om du vill hava en god kniv», säger Luther, »bör du icke hacka i sten med honom.» Du kan visserligen säga: Det är min egen kniv, han skall i allt stå mig till tjänst. Det är visst sant; men är det väl din egen nytta, om du hackar med honom i vad som helst?

Både man och kvinna må aldrig förgäta, att hela deras äktenskapliga sällhet beror av kärlekens bevarande. Eller kanske hustrun icke behöver älska? Måne det är lyckligt, om hon blott som trälen är undergiven? Kärleken är ju hela äktasällhetens livslust. Då hon är kristen, så måste hon visserligen alltid hos Gud söka nåd att kunna älska sin man, huruhelst han bemöter henne; ty utom Guds allmänna bud om kärleken, står ock särskilt: »Hustrurna böra älska sina män» (Tit. 2: 4).

Men vilken gruvlig frestelse blir det icke, om mannen icke brukar förnuft och mildhet och i mycket med kärleken jämnar vad som undergivenhetslagen gör ojämnt! - »På det att edra böner icke må förhindras», säger aposteln. Om du icke brukar förnuftet och mildhet mot din maka, utan brummar och är otålig och kärleken förstöres, så kunnen I icke bedja edert Fader vår: »Förlåt oss våra skulder, såsom ock vi förlåta.» Och huru förskräckligt är icke då sällheten förstörd! Det synes, att aposteln här talar om sådana makar, som behöva dagligen bedja. Dessutom är det kristliga makars största sällhet och ljuvaste stunder i livet, när de kunna tillsammans bedja till sin Fader. Allt sådant förhindras genom ofördragsamhet och hårdhet. Och här komma vi nu till huvudregeln för all kärleks och sällhets bevarande, nämligen det

beständiga förlåtandet. Den, som vill förbliva i kärlek och frid, berede sig på att outhärligen förlåta. Med vår egen fullkomlighet komma vi icke långt varken för Gud eller människor.

Förlåtelse och ett beständigt förlåtande är syndares behov. Den som nödvändigt vill räkna fel och icke vill öva sig på att verkligt förlåta, honom beskäre Gud, att han aldrig må hava någon ro på jorden, utan i stället för sin enkla olycka (en ofullkomlig maka) hava en tiodubbelt svårare, ett mörkt, vrängt och osaligt hjärta! Ja, det *kan* icke annorlunda vara.

När man betänker blott vad här är framställt: hustrurnas påkostande plikt att alltid vara undergivna en ofullkomlig man, och mannens att alltid älska en ofullkomlig hustru (ty fullkomlighet på jorden är blott dårars inbillning) - nog finna vi, att dessa plikers rätta efterlevnad icke är att vänta av oomvända människor. Man har åtminstone ingen borgen för ett lyckligt äktenskap, där icke bägge makarna äro levande och allvarliga kristna. Även om de det äro, blir där nog ändå säkert frestelser och skröpligheter; men det blir likväl då allt botat, när Guds Ande är deras väktare, tuktomästare och hugsvalare. Den, som är född av Gud, kan dock icke *göra synd*, eller hylla någon sin svaghet, utan står alltid i övning att bli bättre. Därför är det med sanning anmärkt, att om ock en levande kristendom icke vore nödvändig för något annat, så vore den dock nödig för att hava ett lyckligt äktenskap.

Här föränledas vi till några ord över en fråga, varom ofta bland kristna varit delade meningar, nämligen om en omvänd kristen någonsin må taga en oomvänd till äkta. Undersöka vi då först, om det i Guds ord finnes något bestämt bud därom, så finna vi i gamla testamentet endast lagar för Israels barn att icke befrynda sig med hedningar; och detta är väl i några avseenden lika med vår fråga, men ock i många avseenden en helt annan sak. Mer betänkligt är, att, när det om den fromme Sets efterkommande, de första heliga patriarkernas barn, säges, att dessa Guds söner sågo att människornas döttrar voro fagra, och togo till hustrur dem, i vilka de fann mest behag; då märk: då sade Herren: »Min Ande skall icke bli kvar i människorna för beständigt, eftersom de dock äro kött.» (1 Mos. 6: 2, 3).

I nya testamentet finna vi endast, att om en troende redan har en icke troende till maka, och den oomvända maken samtycker att bo tillsammans med den troende, må denna icke förskjuta honom eller henne (1 Kor. 7: 12, 13); samt ännu ett ord, som talar mer direkt i vår fråga, då Paulus säger: »Hava vi icke rättighet att föra med oss en hustru, som är en syster»? (1 Kor. 9: 5). Något mer direkt om saken finna vi icke i bibeln. 2 Kor. 6: 14-16 handlar väl icke direkt och uteslutande om denna fråga, men har dock en stark röst i saken, då det heter: »Bären icke I främmande ok tillsamman med otrogna; ty vad har rättfärdighet m.m., eller huru förlikar sig Kristus med Belial? eller huru kan Guds tempel stå tillsammans med avgudar? Ty I ären den levande Gudens tempel» m.m.

Må man nu anse de anförda bibelorden mer eller mindre talande i saken, vi vilja blott anmärka: Är det icke en allmän klagan bland kristna, huru svårt det är att blott en enda dag nödgas umgås med de otrogna, då kallelsens verk därtill tvinga? Huru kan då en levande kristen önska sig för hela sitt liv vara i en så nära förening med en otrogen, som äktenskapsbandet innebär? Att med den, som man mest älskar, aldrig kunna rätt förtroligt samtala om sina dyraste livsangelägenheter; att aldrig med den, med vilken man vill dela sitt liv, kunna böja knä inför sitt livs Gud och tala såsom syskon med den gemensamme Fadern, utan vara dag och natt på det närmaste förenad med en person, som blott genom sin ande är till hindern för allt heligt, om ock utvärtes i allt medgörlig - kan sådant vara önskligt för en kristen med ett sunt nådaliv i Herren? Skulle icke en sund och sansad kristen på sina knän bedja Gud om försköning ifrån att nödgas vara förenad med en ogudaktig? Det är på sådana grunder, som många velat betvivla deras kristendoms äkthet och liv, vilka blott sätta i fråga att taga en oomvänd till äkta.

Men vi skola ihågkomma, att det aldrig ser så grovt ut, när det sker, som då vi se saken i djupet. Kärleken, som ju »hoppas allting», gör, att en älskande kristen alltid ser den älskade »så nära Guds rike»; det heter: »Han är så böjd för ordet; jag tror visst, att han skall bli en kristen; kanske jag skall vara medlet; ja, kanske ett nekande svar av mig blir orsaken till hans eviga död!» Då den oomvända älskar en omvänd, gör han ock alltid en viss bättring. Det är sådana omständigheter, som snärja mången enfaldig kristen och stundom haft de allra sorgligaste följder. Stundom har det ock gått lyckligare; någon gång så, att den nämnda förhoppningen verkligen gått i fullbordan; oftare så, att en svår maka blivit den trogna till en skarp, men hälsosam tuktan. »Gud kan ock skadan tvinga, att tjäna oss till gagn.» Men den oomvända

älskaren har också ett hopp, som - tyvärr - ofta gått i fullbordan, och de tvennes kött har övervunnit den enes ande.

Blir då en kristen av en broder eller syster frågad till råds, i avseende på äktenskap med en oomvänd, vad skall han svara? Svare t.ex. sålunda: Har du något val? Kan du göra vilket som helst? Är du icke redan av kärleken bunden? »Kan du vara fri, så bruka det hellre» (1 Kor. 7: 21). Bed Gud, att du slipper! »Och huru vet du, hustru, om du skall frälsa din man? eller huru vet du, man, om du skall frälsa din hustru?» (v. 16). Nej, fly, fly! om du kan! Men det blir likväl - antag, att det blir likväl giftermål - vad skall man då säga, om icke så: »Gud styre nu! Och bär ditt kors med tålmod och bed Gud, att han blott frälser din själ.» – Varför ett sådant slut i frågan? Därför att ingenting annat hjälper; därför att oftast inga kraftord, varningar, böner och förböner hjälpa! Och om ännu den trogne vill följa sin Frälsare, vem kan förneka honom, att han icke ännu har hans nåd?

Men härmed sammanhänger en annan fråga. Mången ung kristen säger: »Även om det icke är fråga om en otrogen, är jag likväl oviss, om Gud ämnat mig den, som jag älskar. Huru skall jag få veta Guds vilja?» Här hava vi ett gott råd att giva. Men först ett ord därom, att du blott frågar efter Guds vilja. O, att alla unga kristna lärde djupt behjärta, att detta är det enda viktiga i denna fråga, nämligen att Guds vilja sker. Att en person är kristlig och sedan beprydd med alla goda egenskaper, är alls icke nog. Jag behöver ännu få veta, om det också är just den person, som Gud ämnat mig; ty först kan jag ju icke se ens till morgondagen framåt, vad som kan hända denna person - sjukdom, död, avfall m.m. Det är otaliga händelser, som kunna göra min lycka om intet. Men vet jag blott, att denna är mig av Gud given, då må det varda sorg eller glädje, så är det idel lycka.

Därför sade en gång en beprövad kristen: »Om Gud bjöde mig att fritt välja maka och uppställde i en rad alla ämnen därtill och sade: Tag vilken du vill; så skulle jag svara: Nej, du gode Gud! välj du åt mig; jag ser icke ens till morgondagen, vad som kan ske; giv mig du den, som du har ämnat mig!» Dessutom huru viktigt för alla kommande anfäktningar och frestelser, att kunna med visshet säga: Denna vet jag att Gud själv har givit mig! Nu frågas: Huru kan man komma till en sådan visshet därom? Jo hör! Är du bekant med Frälsarn, så framlägg för honom din sak med allvarlig bön, att om den person, du tänker på, är den rätta, som han ämnat dig, han då måtte giva framgång åt saken; men i annat fall, att han värdigas lägga ett så kraftigt hinder i vägen, att det omöjligen kan ske. Bed: Trofaste Gud! hör icke efter, vad mitt arma hjärta önskar, utan gör du efter din heliga vilja o. s. v.

Tag då sedan ditt steg och fullborda äktenskapet, om intet hinder förekommer, och var alldeles viss på, att Guds vilja har skett. »Huru så? Kan icke jag likväl hava följt min egen vilja?» Vad menade du då med ditt bedjande? Jag tänkte, att du just därför bad, att Gud måtte med sin makt förbjuda, att något skedde mot hans vilja. Trodde du då icke på Herrens makt att förhindra din egen vilja? Och Gud måtte väl själv vilja göra efter sin egen vilja, helst när nu även du bad honom därom. Det är en straffvärd otro, att sedan man så bedit, ännu tänka: Vem vet, om icke min egen vilja skett? Ty det var just emot denna, som du anropade Gudi Nej, så visst som du vet med dig, att du önskat, det Guds vilja skulle ske, lika visst bör du veta, att det, som du nu fått, är av Gud. Ja, ännu vissare; ty Gud är ännu angelägnare om vårt bästa, än vi själva.

Men vi gå nu till *barnens plikter*. Aposteln säger: *I barn varen edra föräldrar lydiga i allt, ty detta är välbehagligt i Herren*. Aposteln har gjort en alldeles egen anmärkning till barnen, då han säger: *Ty detta är välbehagligt i Herren*, nämligen att I lyden edra föräldrar. Det måste ju ock väl behaga Herren, då vi i alla övriga stånd göra vad han befallt; varför gör då aposteln denna anmärkning just till barnen? Han vill därmed blott uppenbara, att Herren Gud har ett alldeles särskilt välbehag till barnens vördnad och lydnad för sina föräldrar, och att han därpå lagt en särskild vikt.

Luther har ock sett detta och gjort alldeles samma anmärkning, nämligen att Gud lagt en särdeles vikt på det *fjärde budet* och har ett särdeles välbehag uti att detta noga efterleves. Detta såg Luther dels därav, att Herren ställde detta bud *främst* ibland alla i den senare tavlan; dels ock därav, att Gud vid detta bud fäst ett särskilt löfte: *att dig må väl gå* etc. Orsakerna, varför Gud lagt en sådan särdeles vikt på barnens förhållande mot sina föräldrar, kunna vara många och bäst bekanta för honom själv, likväl kunna vi inse några. Först har Gud satt föräldrarna till sina första och närmaste målsmän att föra hans talan inför

barnen, varför han ock i lagen givit dem närmaste rummet efter sig själv och fordrat, att man skulle icke blott *älska* dem, vilket vi äro skyldiga alla människor, utan föräldrarna skulle vi *hedra*, som är mycket högre och innebär »även underdånighet, ödmjukhet och vördnad, liksom emot ett *fördolt majestät*» såsom Luther säger. För det andra, så finnas ock inga människor på jorden, vilka vi hava så mycket att tacka för, som våra föräldrar, av vilka vi hava liv och blod, samt den huldaste kärlek och omvårdnad, så att, när Gud själv vill beskriva sitt hjärtelag, liknar han sig vid en fader eller moder.

Av sådana och ännu flera skäl har Gud givit barnen detta »första bud, som har löfte med sig» (Ef. 6), så att ingen, som har en fader eller moder, behöver vara oviss om, vilka gärningar Gud äskar av honom - ja, att alla barn, späda eller uppväxta, kunna riktigt visst veta, att om de blott i tro och lydnad för Gud hedra fader och moder, de då göra rätta goda gärningar, som hjärtligen väl tackas Herren, och vilka han lovat att här i tiden särskilt belöna, då däremot på ett motsatt förhållande nödvändigt måste följa en särskild förbannelse.

Men att detta likväl så litet betänktes, kommer blott av en djävulens makt över våra sinnen, vilken gör oss så blinda och döva för *Guds ord*, att vi uti fader eller moder blott se en skröplig *människa*, som också har sina fel, och vi kunna alls icke se detta »fördolda majestät», som Luther nämnde, och vilket består uti *Guds ordning*, att de äro fader och moder, vilka Herren befallt oss hedra, utan att vi se blott en skröplig man eller kvinna.

Så förgäta vi ock strax alla de välgärningar, de lidanden och uppoffringar, som de haft osparda för oss, alldeles på samma sätt som vi förgäta Guds välgärningar, så att vi för en enda ond stund bliva otåliga och knorra, och allt det goda, som vi under hela vår livstid av Gud åtnjutit, är genast glömt. Just så göra vi ock med föräldrarna; och det är ingen, som betänker sin förbindelse, om icke den helige Ande ger sin nåd därtill. Därför, huru nödvändigt att väl betrakta även detta stycke! Och vilken välsignelse, vilken lust och glädje för de barn, som få nåd att se, vad det innebär, att de kunna med visshet veta, att de göra något, som hjärtligen väl behagar Gud, när de hedra fader och moder; och sedan, om de kunna besinna det vissa löftet, varigenom ett barn i sanning skulle intet mer behöva, för att säkert bliva lyckligt här i livet, än att blott väl hedra fader och moder!

Allt detta innebär så härliga ting, att, såsom Luther säger, »den, som icke hade fader eller moder i livet, skulle med skäl önska: Ack, att Gud ville föresätta mig stockar eller stenar, vilka jag finge betrakta såsom fader och moder, blott för att hava några, vilka jag finge bevisa vördnad och kärlek!» Hur mycket mer då, när vi hava för oss levande människor, som verkligen äro fader och moder, eller några, som äro i faders och moders ställe!

Men efter Gud har lagt en sådan synnerlig vikt på det *fjärde budet*, och det likväl är allas vår plåga, synd och nöd, att, liksom om en ond makt fängslade våra sinnen, vi icke gärna kunna se eller besinna våra plikter emot föräldrar, så böra vi desto mer betrakta desamma uti Herrens ord. För sådant ändamål samla vi oss nu omkring ett bibelställe, som innehåller de nödigaste lärdomarna i ämnet. Vi hava där en fast grund att bygga på. Där hava vi först Herrens egna ord, den eviga sanningen; och sedan även en gammal erfaren faders råd och förmaningar till sina barn. Det är Syraks 3:dje kapitel. Det lyder så:

v. 1, 2. *Kära barn, hören mig, eder fader, och leven alltså, på det eder skall väl gå.*

3. *Ty Herren vill, att fadern skall av barnen varda ärad; och vad modern bjuder barnen, vill han, att det skall hållas.*

4, 5. *Den som ärar sin fader, han skall finna sina synders förlåtelse; och den sin moder ärar, han samkar en god skatt.*

6, 7. *Den sin fader ärar, han skall ock få glädje av sina barn; och då han beder, varder han bönhörd. Den sin fader ärar, han får dess längre leva; och den som för Herrens skull är hörsam, han gör sin moder hugnad.*

8. *Den som fruktar Herren, han ärar ock fadern och tjänar sina föräldrar och håller dem för sina herrar.*

9. *Ära fader och moder med gärningar, med ord och med tålmod.*

10, 11. *På det deras välsignelse må komma över dig. Ty faderns välsignelse bygger barnen hus; men moderns banna river ned dem.*

12, 13. *Bespotta icke din faders brist; ty det är dig ingen ära. Ty ära fadern är din egen ära och förakta modern är din egen skam.*

- 14, 15. *Kära barn, sköt din fader i hans ålderdom och bedröva honom ju icke, så länge han lever. Och överse med honom, om han barnslig varder; och förakta honom ju icke därför, att du skicklig är.*
16. *Ty den välgärning, som fadern bevisas, varder aldrig förgäten; och dig skall gott ske, om du än är en syndare.*
17. *Och på dig skall varda tänkt i nöden, och dina synder skola förgås, såsom is av solen.*
18. *Den som sin fader övergiver, han skall varda skämd; och den sin moder bedrövar, han är förbannad av Herren.*

Lärdomarna av detta kapitel vilja vi för korthetens skull sammanfatta i tre huvudpunkter. Den första är den, som ock är den förnämsta och i v. 3 två gånger upprepas: »Herren vill - Herren vill, att fadern skall vara ärad av barnen; och vad modern bjuder barnen, vill han, att det skall hållas.» Detta är, vad vi redan sett av apostelns ord: »Ty det är välbehagligt i Herren.» Vi sågo nämligen, att Herren har en särdeles nitälskan om detta bud och ett innerligt välbehag därtill, att barnen hedra, ära och lyda sina föräldrar.

Att Herren vill sådant, har han själv tillräckligt förklarat. Uti 2 Mos. 20: 12 har han givit oss det fjärde budet och blott vid detta fäst ett särskilt löfte. I 5 Mos. 5: 16 har han ånyo genom Moses upprepat det med de orden: »Du skall hedra din fader och din moder, såsom Herren din Gud har bjudit dig, på det att du må länge leva» m.m. Uti nya testamentet har Herren Kristus nitälskat om det fjärde budet och förklarat, att gåvor till själva Gud och hans tempel voro mindre viktiga gärningar, än att hedra fader och moder; då han säger: »Moses har sagt: Hedra din fader och din moder», och: »Den som bannar fader eller moder, han skall döden dö. Men I sägen: Om en människa säger till sin fader eller moder: En Korban, det är: en offergåva är det, varmed du av mig kunde hjälpas - och I låten honom så icke mer göra något för sin fader eller moder; och gören Guds ord om intet med edra stadgar» (Mark. 7: 10-13).

Korban betyder ett *offer* - och ville barnen därmed säga: »Kära föräldrar! jag gäve gärna detta åt eder, men det är *korban*, det är åt Gud givet, och jag använder det bättre, när jag ger det åt Gud än åt eder. »

Så se vi då, att Herren vill, att fader och moder skola äras och deras bud lydas. Detta är ock den första, viktigaste och största bevekelsegrunden. För kristliga barn, som känna och älska Frälsaren, skall ock ingenting mer behövas för att beveka dem till vördnad och lydnad för föräldrar, än blott detta, att »Herren vill det!» Den, som icke ärar och lyder fader och moder, vete, att han gör emot Guds vilja, att Herren Gud ser på honom och säger: Hedra din fader och din moder - gör det för min skull. För den, som vill vara ett Guds barn, är detta den mäktigaste bevekelse. Har han då felat emot föräldrarna, så ångrar han sig, beder dem om förlåtelse och vill bättra sig. Gör han icke detta, så är det intet gott tecken. Därför står ock i 8: de versen: »Den som fruktar Herren, han ärar ock fadern och tjänar sina föräldrar och håller dem för sina herrar. »

Den andra huvudpunkten i vårt kapitel är förklaringen på det ordet *hedra*, som Guds finger skrev på stentavlan. Denna förklaring är i 9: de versen sammanfattad i korta ord: »Ära fader och moder med gärningar, med ord och med tålmod.»

Märk dessa tre stycken: Med gärningar, med ord och med tålmod. Det första är gärningar. Barnen böra göra allt, varmed de kunna glädja sina föräldrar, så länge dessa icke åstunda något, som strider emot Guds ord och samvete. De böra lyda deras förmaningar, tjäna dem med beredvillighet och tacksamt vårda dem på deras ålderdom. Om lydnaden säger aposteln i vår text: »I barn, varen edra föräldrar lydiga i allt, ty detta är välbehagligt i Herren»; och här stod i v. 8: »Tjäna sina föräldrar och hålla dem för sina herrar.» Gud har så förordnat, Gud vill, att barnen skola uti allt lyda sina föräldrar. När blott det, som de begära, icke är en bestämd synd, så må det för övrigt synas än så obetydligt eller oförståndigt; blott föräldrarna befallt det, så behöver barnet icke längre tänka däröver, utan genast göra det.

Men till gärningarna hörer vidare att tjäna och vårda sina föräldrar, när de genom fattigdom, sjukdom eller ålderdom behöva det. I v. 14 står: »Kära barn, sköt din fader i hans ålderdom och bedröva honom ju icke, så länge han lever.» När föräldrarna nödgas anlita barnens bröd, är denna belägenhet redan i sig själv så ömtålig, att barnen kunna aldrig vara nog uppmärksamma mot dem, att icke det brödet ändå skall smaka av någon »bitter sallad». Men detta är lätt att förstå, här fordras nu endast ett: utövningen!

Det andra, varmed vi skola hedra våra föräldrar, var: med ord. Icke blott med gärningar, utan ock med ord. Det är ofta en mäktig djävulens frestelse hos barn, att om de ock tjäna föräldrarna med gärningar, de likväl vilja med ord sära och bedröva dem. Vakten eder; Herren märker det. Tungan är en ringa lem; men - ett skarpt svärd, en eld. Vill du sära din fader och moder? Herren märker det väl! Det står på tre särskilda ställen i Herrens lag, det, som Frälsaren upprepar i Mark. 7: 10, nämligen: »Den som bannar fader eller moder, han skall döden dö.»

Barnen må aldrig förglömma det »fördolda majestätet», som Luther omtalar, vilket förborgar sig under namnet fader eller moder, om ock dessa i sig själva äro skröpliga syndare. Barnen hava icke rättighet att tala till föräldrarna efter eget behag, utan skola tala så, att det behagar dessa, giva dem goda, ödmjuka och vänliga ord, och allra minst hos andra förtala dem för deras brister och fel. Om detta sista stod särskilt i v. 12, 13 av vårt kap.: Bespotta icke din faders brist; ty det är dig ingen ära. Ty ära fadern är din egen ära och förakta modern är din egen skam.» Det tredje, varmed vi skulle tjäna våra föräldrar, var: med tålmod. O, en kostlig lärdom: med tålmod! Det kan ingen rätt tro och besinna, vilken stor tjänst han bevisar sina medmänniskor blott med att öva tålmod och fördragsamhet med dem. Men ingen människa kan hava så billiga anspråk på vårt tålmod, som våra föräldrar.

De må nu synas oss hurudana som helst, så hava likväl inga varit sådana vänner till oss som de; ingen har uppoftat för oss så mycket som de. Och om fader eller moder alltid kunde vara vad de ville, så skulle de väl även vara milda och saktmodiga; men då barnet lever sorgfritt och sover lugnt på sin faders och moders försorg, och därför kan vara vid ett gott lynne, så måste föräldrarna åter hava timlig omsorg, förtret, bekymmer och, om de äro kristna, därjämte många djävulens anfäktningar, som barnet ännu icke vet av; och genom allt detta kan deras lynne icke alltid vara så milt och saktmodigt, som de gärna önskade. Men sådant förstå icke barnen.

Likväl borde de tänka, att det i alla fall, även om föräldrarna hava fel, som icke kunna ursäktas, likväl är barnens plikt att härmed hava tålmod. Det är sant, det blir icke så sällan obeskrivligen pinsamt för ett barn att stå under en gammal, underlig och hetsig faders eller moders nycker. O, vilken pinsam martering för mångt livligt, känsligt sinne, som älskar frihet! Och vilken barbarisk lära, i barnens tycke, att då säga: Du skall i ödmjuk undergivenhet bliva stilla i denna fångenskap, till dess Herren själv gör någon ändring däri! Det är sant, det är bittert! Men vill du icke hava Gud till din fiende och motståndare genom hela ditt liv, så måste du likväl detta, så hjälper intet annat.

Vill du vara vis och bliva lycklig, så var stilla, kväv din oroliga ande, giv dig hellre till ett offer att stekas i olidliga kval för köttet, hellre, än att i otålighet själv bryta Herrens ordning och fly ur den svåra, men hälsosamma skolan. Om du är ett Guds barn och håller dig till Herren, har du likväl därunder din himmelske Faders välbehag och ömma deltagande. Han vet väl sin tid att förlösa dig och efter prövningen mångdubbelt glädja dig. »Gott är att i stillhet hoppas på Herrens hjälp. Gott är för mannen, att han drager oket i ungdomen, att han sitter ensam och tyst, när han fått det sig pålagt, att han lägger sin mun i stoftet och säger: Törhända finnes det hopp ännu» (Klagov. 3).

Men vi gå nu till den tredje huvudpunkten i vårt kapitel. Denna är högst märkvärdig. Det är nämligen en förklaring över löftet, som det fjärde budet har med sig: »på det dig må här väl gå, och du må länge leva på jorden.» Av några ord i detta kapitel upptäcka vi det märkvärdiga förhållandet, att Gud har så bundit den timliga välsignelsen vid blott detta buds efterlevnad, att om en människa också för övrigt är ogudaktig och vid sin död blir evigt fördömd, skall hon likväl i denna tid undgå straffdomarna och däremot hava lycka och välsignelse. Sådan är meningen av orden: »Den som ärar sin fader, han skall finna sina synders förlåtelse; och den sin moder ärar, han samkar en god skatt. Deras välsignelse skall komma över dig. Ty faderns välsignelse bygger barnen hus; men moderns banna river ned dem.

För de enfaldiga må nämnas, att när i detta kapitel fader och moder samt åtskilliga förhållanden i uttrycken åtskiljas, detta blott utgör en våltalighet i denna bok av bibeln. Var och en vet likväl, att det fjärde budet och allt Guds ord icke gör någon skillnad i våra plikter mot fader eller moder. Då det i v. 13 står: »Ära fadern är din egen ära, och förakta din moder är din egen skam», så märker var och en, att det om dem bägge säges samma sak, ehuru med växlande uttryck. När nu här står: »Faderns välsignelse bygger barnen hus, men moderns banna river ned dem», vill det säga: Den som så förhållit sig mot fader och moder, att de välsigna honom, han skall ock få välsignelse, men i motsatt fall förbannelse.

Ty den välgärningen, som fadern bevisas, varder aldrig förgäten, och dig skall gott ske, om du än är en syndare» o. s. v. Märk: »om du än är en syndare», d. ä. en i övrigt brottslig och ogudaktig människa. Orsaken är den, att Herren Gud fäste sitt löfte om timlig välsignelse icke vid hela lagens fullgörande, utan vid ett enda bud, det fjärde. Den som vill med egen förtjänst förvärva Guds nåd och evigt liv, han skall hålla hela lagen och får icke »synda uti ett».

Men timlig välsignelse skänker Gud dem, som blott hedra och lyda föräldrar, lärare, överhet; ty Guds löfte kan icke varda om intet. Därför, om du ock eljest är en oomvänd människa och i döden skall bliva evigt fördömd, måste du likväl i tiden undgå straffdomarna och hava gott, medan du lever, blott du hedrar fader och moder. Detta är meningen av orden: »Den som ärar sin fader, han skall finna sina synders förlåtelse» (v. 4); och åter: »På dig skall tänkt varda i nöden; och dina synder skola förgås, såsom is för solen» (v. 17). Alla sådana ord tala blott om denna tiden, om timliga straffs undgående; såsom närmaste vers, den 18: de, också visar, då motsatsen framställes: »Den sin fader övergiver, han skall varda skämd» eller få skam och vanära till straff. Ty vi skola icke glömma, att detta allt är en utläggning av det fjärde budet, som uttryckligen säger: »Här på jorden», eller: »uti det land, som jag vill giva dig», där skall dig väl gå, om du hedrar fader och moder.

Så stå ock i v. 6, 7, 11 särskilda exempel på den välsignelse, som här utlovas, då det heter: »Den sin fader ärar, han skall ock få glädje av sina barn - han får dess längre leva - honom bygger faderns välsignelse hus» o. s. v. Allt är det timlig välsignelse. Guds tanke och råd har varit, att såsom vi genom fader och moder hava fått vår kropp och vårt lekamliga liv, så skall ock vårt lekamliga väl eller ve bero av vårt förhållande mot dessa; på samma sätt som just därför att Kristus med sin död förvärvat oss det eviga livet, vårt åtnjutande av detta beror endast av vårt förhållande till honom.

Alla synder emot Guds lag skola icke fördöma oss, om vi tro på Kristus; och alla våra förtjänster inför lagen kunna icke göra oss saliga, om vi icke tro på Kristus; och det blott därför att Guds Son låtit sitt liv för oss. Sedan dess aktar Gud alla människors förtjänster för intet, när det gäller det eviga livets förvärvande. Därför: »Den som har Sonen, han har livet», och den som hedrar fader och moder, han har välsignelse här på jorden; men »den som icke har Sonen, han har icke livet», och den som icke hedrar fader och moder, honom skall det icke gå väl här på jorden.

Dessutom, då vi ihågkomma, att under faders och moders namn också förstås »svärföräldrar, fosterföräldrar, överhet, lärare, husbönder, samt alla andra, som faderligen vårda sig om oss», så är lätt att förstå, varför Gud band den timliga välsignelsen vid det fjärde budet, emedan i detta bud all god vandel i anseende till människor grundlägges. Det fjärde budet är det första budet i den senare tavlan. Och »mänsklig rättfärdighet har sin lön på jorden», såsom Luther säger.

Det är ock ganska underbart och uppbyggligt att höra gamla, erfarna kristna omtala, vad de sett i detta hänseende, nämligen huru »faderns välsignelse byggt barnen hus, men moders banna rivit ned dem»; huru vissa barn, som varit särskilt utmärkta antingen för ett gott eller för ett ont förhållande mot föräldrarna, genom hela sitt liv fått skörda vad de sått.

En tysk författare säger härom: »Stilla och utan buller, men mäktigt framgår genom människornas öden ett obegripligt något. Ofta synes det försvinna, men plötsligt lyser det åter fram. Det är icke mänskligt och jordiskt; var och en anar, att det är något gudomligt. Det är föräldrars välsignelse.» – Men vi vilja nu övergå till föräldrarnas plikter.

Aposteln säger: *I fäder, veten icke edra barn, att de icke fälla modet.* Uti Ef. 6:4 står: »I fäder, reten icke edra barn till vrede.» Därav kunna vi icke se betydelsen av ordet: »reten icke.» Men när aposteln tillägger: »Att de icke fälla modet», så kan man därav finna, vilket retande aposteln åsyftar, nämligen det, som sker genom en överdriven och otidig stränghet, genom ett oavlatligt och småaktigt eller grovt och hejdlöst bannande och straffande, varigenom barnet blir modfällt, ger sig utöver och anser allt lika, huru helst det betar sig, och då slår sig på att förakta och trotsa allt.

Om man icke vill i grund fördärva, bortvända och förslöa sitt älskade barns sinne och göra det obekvämt för alla goda intryck av straff, tilltal eller förmaningar, så måste man med stor varsamhet behandla detta sinne, ja, såsom en ögonsten akta barnasinnet, kärleken och känslan för föräldrarnas välbehag eller

kärlek. Förlorar barnet all tanke på att äga föräldrarnas välbehag, då är allt förlorat. Många föräldrar beivra så ett mindre ont, att de just därigenom själva förorsaka ett mycket större. Därför må en fader eller moder icke fritt och planlöst handla med sitt barn och följa blott nycker och infall, utan med mycken besinning, jämnhet och stadga utöva sin makt över det.

Så t.ex. må man icke beivra *alla* fel hos barnet, utan göra en noggrann åtskillnad emellan en överilning, svaghet eller obetänksamhet, och däremot en uppsåtlig olydnad, ondska, trotsighet eller lögn. Med de förra får man tusen gånger överse och därom endast göra milda påminnelser; de senare åter måste allvarligt och välbetänkt straffas. I synnerhet är lögnen en fruktansvärd ormaavföda, som aldrig må lämnas onäpst, emedan denna är moder till en hel hop andra synder av farligaste beskaffenhet och fördärvar hela människans väsende.

Men härav föranledas vi att tala något om den andra ytterligheten. Under det somliga genom en överdriven och planlös stränghet förslöa sina barn, finnas andra, som alls icke vilja använda någon aga, utan blott förmana, föreställa, bedja sina barn, och, för vad som brister, vänta på deras förstånd, vilket skall göra allt gott - eller, vad som låter ännu bättre, vänta på Guds nåd, som skall omskapa hjärtat, då allt skall bli väl. De säga: Riset förbättrar icke hjärtat, och den välformade ytan blir blott ett hinder för Guds Ande. Andra säga: Straff och tvång tillhöra den gamla metoden; eller: Jag vet barn, som fått den strängaste aga och blivit vildhjärnor, och däremot andra, som aldrig blivit agade och blivit förträffliga människor.

Det är bedrövtligt, då det även faller på eljest upplysta personer att sålunda nu, på världens afton, vilja uppfinna en bättre metod, än den, som Gud själv allt ifrån begynnelsen använt med människobarnen och i sitt ord lärt oss använda. Det är sanning, att det är tidens nya metod, att tvång och straff skola borttagas, och vårt förstånd skall i all denna frihet leda oss den bästa vägen: barnen skola icke tvingas och agas, utan regeras av sitt förstånd, då det kommer; tjänare, undersåtar, alla skola vara fria och regeras av sitt förstånd. Men männe frukterna av den nya metoden i vår tid äro bättre, än av den gamla? Männe vi vara visare än Gud?

Man talar om barnets hjärta och dess blivande förstånd! Men hör, det är något annat, som förut behöver böjas och brytas - det är viljan, som hos alla människobarn är egenvilja, egensinnighet. Det är omöjligt att med ord utsäga, vilken stor förlust det är för ett barn att icke hava tidigt fått denna övning, nämligen att dess vilja brutits. Det är omöjligt att med ord utsäga, vilken nytta och välsignelse det är för hela livet, att viljan allt ifrån barndomen blivit bruten och böjd, att vad som egentligen heter lyda blivit en tidig övning. Detta kommer till nytta i oräkneliga fall genom hela livet.

Det är icke lika, huru den människa, som från spädate barndom varit van, att dess vilja brutits, kan upptaga den erfarenheten i mognare ålder, när Gud en gång kommer och bryter hennes vilja, jämfört med dem, som aldrig såsom späda blivit böjda, vilka ock därför nu icke mer kunna böjas, utan för sådana erfarenheter bräckas, rasa, förtvivla, förkorta sitt liv, blott därför att de icke voro vana, att deras vilja brutits.

Korteligen: om någon vill tvista härom, han vete, att skriften lär uttryckligen: »Aga din son, medan ännu hopp är» (Ordspr. 19: 18). »Den som spar sitt ris, han hatar sitt barn; men den som älskar det, han agar det i tid» (kap. 13: 24). Så står det ock, att Herren själv gör: »Den Herren älskar, den agar han» (Heb. 12). Låtom oss icke anse oss visare, än Gud själv. Mången fader och moder har något för sent fått bittert ångra sin självkloket och uraktlåtenhet i detta mål, då barnet, som icke i tid fick aga, i dess ställe omsider nog bittert agat föräldrarna. Där icke aga är, där blir ock ingen aktning; och där ingen aktning är, där är ingen kärlek, utan all godhet föraktas. En jämn, välbetänkt och förståndig aga gör, att föräldrarna bli älskade och aktade av sina barn.

»Jag känner en man för fjorton år sedan»; han såg ofta i ett hus, där frun var en allvarlig kristen, att hon icke hade någon makt över sina små (en gosse och två flickor, mellan fem och två år gamla), utan om hon så glömde sig, att hon sade: »Hälsa nu på de främmande 1» så hade hon alltid det obehaget att inför sitt främmande bliva trotsad av de små, vilka svarade »nej!»

En dag såg han den fyraåriga gossen befalla: »Giv mig sockerskålen!» och när hon ville vägra, uppgav han genast ett skrik, varpå hon mycket hastigt lämnade det begärda och fick se på, huru han öste. Nu sade hennes gäst: »Frun lär visst aldrig aga sina små?» - »Nej, jag har den övertygelsen att» m.m. och nu följde en hop sådana skäl, som här ovan äro nämnda.

Den främmande svarade bland annat: »Att det finnes barn, som med sträng aga likväl förbliva onda, och andra, som utan aga blivit goda människor, bevisar intet mer, än om jag sade: Jag vet människor, som använt läkemedel och likväl icke blivit fria från sin sjukdom, och andra, som aldrig använt läkemedel och likväl leva; därför äro läkemedel av intet värde. Vore detta en rätt slutsats? Människans plikt är att använda medlen, som Gud givit oss. Herrens sak är att giva välsignelsen. Och det barn, som genom en förståndig aga icke blir ett gott barn, skulle utan denna aga bliva ännu värre. Men huvudsaken är, att huru helst vi ock se saken, står till slut Herrens ord och avdömer vår tvist så: 'Den som spar sitt ris, han hatar sitt barn'» m.m.

Den främmande reste nu bort. Ett halvt år därefter återkommen besökte han åter samma hus. Knappt var han inkommen, då frun sade till sina små: »Gå och hälsa på den främmande!» och genast kommo de, den ena efter den andra, så innerligt glada och vänliga och gjorde sin hälsning. »Vad ser jag (sade nu gästen); frun har visserligen ändrat sin åsikt om barnuppfostran?» Och nu utbrast frun i ymniga tårar och sade: »Jag kan aldrig nog tacka Gud för den stunden, då jag gjordes uppmärksam därpå. Jag har alldeles fått helt andra barn sedan dess. Och bland andra frukter är ock den, att de nu, sedan jag börjat aga dem, hava börjat älska mig så innerligt, då de däremot förut voro alltid sura och elaka och föraktade mig. Ja, jag har åter fått ett nytt bevis på, att det är bäst att rätta sig efter Guds ord i allting. »

En förståndig aga är likväl blott en liten del av den kristliga barnuppfostran. Den stora huvudsaken däri blir alltid, att kristliga föräldrar tidigt i det veka barnasinnets inplantera det gudomliga ordets livssäd, som nedkommit av himmelen; att de lära barnen känna sin Skapare och sin Frälsare, Jesus Kristus. Så säger Herren: »Du skall inskräpa mina ord hos dina barn och tala om dem, när du sitter i ditt hus och när du går på vägen, när du lägger dig och när du står upp» (5 Mos. 6: 7). Således icke blott låta dem lära läsa och i minnet inpräglade Guds ord, utan ock kärleksfullt och varmt *tala* med dem därom, livligt berätta för dem de viktigaste av bibelns händelser, såsom den, huru Gud vid Sinai utgav sin lag, huru Frälsaren föddes i Betlehem, huru han led och dog för våra synder; vidare om änglarne, om himmelen och helvetet, om den yttersta domen m.m. När dessa och dylika huvudpunkter av Kristi lärdom på ett allvarsamt, fromt och livligt berättande sätt inplanteras i det öppna barnasinnets, är därmed en god säd utsädd för framtida skördar, även om den icke så snart skulle visa sin brodd.

Men vad som vidare är nödvändigt är, att föräldrarna också med hela sin vandels inpräglade detsamma, som de med orden lärt sina barn; att de icke genom ett vårdslöst och syndigt leverne själva riva ned vad de uppbyggt, och giva sina barn anledning att tänka, det de icke själva tro, att de tio buden äro Guds bud, eller att Gud är allestädes närvarande o. dyl.

O, vilken eldspina det har förorsakat i mången faders och moders hjärta, när de, vid erfarenheter av sina barns förakt för Herrens vägar, nödgas tänka: Vem vet, om icke just jag med mitt vårdslösa leverne givit dem anledning till att så missakta mina lärdomar? De hava velat se på mig gudaktighetens kraft och betydelse, och huru har jag bevisat denna? Ack ve, kanske jag skall vara orsaken till deras förtappelse! – Se, med sådana eldspilar kan djävulen väl alltid beskjuta våra hjärtan, men i synnerhet om vi med någon synnerlig vårdslöshet givit denne lastare rum. Men utom de goda lärdomarna och det kristliga efterdömet hava föräldrarna ännu ett övermåttan viktigt medel att använda för sina barns timliga och eviga väl, nämligen *förbönen!*

Bedjen utan återvänder till vårt livs Gud för dessa dyra plantor! Allt vårt arbete är fåfängt, om icke Herren själv giver sin nåd och välsignelse. De bästa lärdomar förbliva en död, overksam bokstav; de kära barnen bliva fördärvade mitt emellan våra händer, om icke Guds Ande intager deras hjärtan och där *verkar*, vad lärdomarna innehålla. Dessutom kan ingen mänsklig omvårdnad, intet mänskligt öga, ingen vår omsorg, ingen vår vaksamhet allestädes följa människobarnet och bevara det ifrån ondo. De måste en gång utsläppas ur föräldraboet och sändas såsom lamm ibland ulvar; vem skall då vara deras fader och vårdare, om icke han allena, som är en »Fader över allt, det fader heter»?

Även är det av stor välsignelse att icke blott bedja *för* dem, utan ock *med* dem, eller att låta dem själva, vid vissa tillfällen, lyssna till den hulda förbönen. Sriver berättar, att det gick såsom ett svärd genom hans unga själ, då han hörde sin moder under nattens tysta timmar ligga och bedja för sina barn, och hon omsider särskilt nämnde lille Kristian.

Man läser ock i många stora mäns levnadsteckningar, huru de tillskriva en from moders tidiga lärdomar och förböner de första verkningarna av Guds Ande på deras hjärtan. Ja, till slut blir förbönen det sista och enda, som kristliga föräldrar kunna använda för sina barn; såsom när den hjärtfrätande sorgen förbittrar deras dagar och nätter, att de se alla sina bemödanden fruktlösa, se sina barn, efter allt det Guds ord, alla de hulda förmaningar och alla de varma förböner, som på dem blivit använda, nu likväl gå bort i världens och fåfängans vimmel; se deras hjärtan, som en gång voro så öppna och böjda för sanningen, nu tillhårdnade, lättsinniga, liknöjda, överlämna sig åt världen och dess lustar; då när de ofta under en sömnlös natt, med tanken på sina barn, måste ihågkomma Frälsarens ord om hans sista tillkommelse: »Två skola ligga i en säng, en skall upptagas och den andre lämnas kvar. Två skola vara ute på marken, den ene skall upptagas och den andre lämnas kvar»

Då blir ingen annan åtgärd och ingen annan tröst övrig, än *bedja - bedja* till den allsmäktige och trofaste Fadern, att han nu måtte göra något härtill, för sin barmhärtighets skull. Och de föräldrar, som ännu kunna sörja och bedja för sina barn, hava ännu alltid att hoppas. Bönen ande är ett tecken, att icke allt är förlorat. Och skulle Guds trogna ropa till honom dag och natt, och han skulle icke göra något synnerligt till deras bönhörande och tröstande? »Skulle han hava tålmod därmed?» sade Jesus.

När Monika, medan hennes son Augustinus ännu var hedning, under bittra tårar klagade sitt bekymmer för biskop Ambrosius, svarade denne: »Skulle en så många tårars son kunna gå förlorad?»

Slutligen är det ock en tröst, evad det är föräldrar, som sörja för sina barns själar, eller tvärt om kristliga barn, som sörja vid tanken på sina oomvända föräldrar - det är en tröst, ehuru blandad med en viss hemskhet för vår mänskliga känslas skull, nämligen att vår sorg icke är evig; det skall komma en dag, då fadern icke mer skall sörja sin son, icke modern sin dotter, icke barnet sina föräldrars själar - då, när alla mänskliga förhållanden upphört, då alla trogna äro såsom Guds änglar, och alla känslor upplöst sig uti en enda: »O Gud, du dömer rätt, och rättvist är ditt råd!» och: »Lammet som är slaktat, det är värdigt att taga makt och rikedom och visdom och starkhet och pris och ära och lov i evigheters evighet. »

Sedan aposteln först framställt äkta makars inbördes plikter emot varandra och därefter barns och föräldrars, vänder han sig nu slutligen till tjänarna i huset. Även dem giver han många dyrbara lärdomar, uppmuntringar och förmaningar. Han säger (v. 22):

I tjänare, varen lydiga edra lekamliga herrar i allt, icke med ögontjänst, såsom viljande behaga människor, utan med hjärtats enfald i Herrens fruktan.

23. Och allt vad I gören, det gören av hjärtat, såsom för Herren och icke för människor,

24. vetande, att I av Herren skolen få arvets lön; ty I tjäna Herren Kristus.

25. Men den som gör orätt, han skall få igen den orätt, han har gjort, och intet anseende är till person.

Vi märka här åter, att aposteln med sina förmaningar talar till de *pånyttfödda*; ty inga andra kunna »av Herren få arvets lön» - för andra tjänare är det ock till föga uppmuntran, att de i sin tjänst få tjäna Herren Kristus (v. 24). Det är således kristliga, omvända och troende tjänare och tjänarinnor, som skola tillägna sig denna förmaning. Det är ock ibland de tjänande samt eljest ringa, fattiga och oansenliga människorna, som Herren har sina flesta och älskligaste barn och vänner. Icke många höga, mäktiga, rika och ansenliga äro kallade. Aposteln säger: »Har icke Gud utvalt de fattiga i denna världen, till att vara rika i tro och arvingar till det rike, som han har lovat dem, som älska honom?» (Jak. 2:5).

Här märka vi, att en fattig och ringa tjänare eller tjänstepiga, som hörsammat Herrens kallelse, blivit väckt och omvänd till Herren och nu i tron känner sin Frälsare, är för Gud mycket mer aktad, rik och hög, än dess herre eller fru, när dessa äro oomvända - ja, är ock i Kristus lika stor och hög för Gud, som de största Guds män på jorden; ty »här är icke träl eller fri, här är icke man eller kvinna, utan Kristus är allt och i alla; de hava alla en Gud, en tro, ett dop», en Frälsare, ett arv, ett rike; »alla ären I en i Kristus Jesus. Gud har icke anseende till person».

Ja, det var ett barn, som var den största i himmelriket. Detta må alltid vara den första anmärkningen, när fråga blir om tjänare, vilka skriften eljest ålägger en ringhet och underdånighet under det skröpligaste husbondfolk, varigenom man lätt kunde missförstå deras ställning. Vi böra nämligen märka, att vi alla äro i en tvåfaldig ställning: inför Gud äro vi alla lika, »grek och jude, barbar och skyt, träl, fri» (v. 11); men i det jordiska samhället och inför människor, där är av Gud den åtskillnad gjord, att den ene skall vara herre, den andre tjänare; den ene skall befalla, den andre lyda. Därför, de, som äro i det ståndet, att de äro tjänare, skola veta, att det är Guds förordning om dem, att de skola vara sina herrar, sitt husbondfolk, underdåniga och lydiga. Detta är nu det första, som aposteln här säger: »I tjänare, varen lydiga edra lekamliga herrar i allt.»

Detta är nu en tjänares kallelse och goda gärningar, som Gud framför andra gärningar kräver av honom, att han skall vara sin herre och fru lydig och underdånig i allt (nämligen i allt, som icke strider emot Guds bud och samvetet), och det utan avseende på huru husbondfolket må vara, höga eller låga, goda eller onda, kristliga eller ogudaktiga - såsom aposteln Petrus säger: »I tjänare, varen edra herrar undergivna med all fruktan; icke allenast de goda och saktmodiga, utan även de vrängsinta; ty detta är nåd, om någon för samvetets skull inför Gud fördrager bedrävelse, då han lider orättvist» (1 Petr. 2:18–19).

Märk här, »icke allenast de goda och saktmodiga, utan även de vrängsinta!» Orsaken är den, att det är Guds ordning, Guds bud, att den, som är i tjänareståndet, skall vara underdånig och lydig - evad hans husbonde är god eller ond, är furste eller torpare. Därför säger aposteln i vår text, att tjänarna skola göra allt såsom för Herren och icke för människor; skola betrakta sig såsom Herrens tjänare, då de uppfylla sina husbönders befallningar. O, vilken nåd och välsignelse, om alla kristliga tjänare ville inpräglade detta i sitt sinne! Det vore icke blott en stor välsignelse för dem själva, utan ock ett välsignat medel att befrämja Guds och evangelii ära, Kristi rikets tillväxt och många själers salighet, om det bleve ännu mer allmänt, vad som, Gudi lov, på vissa orter är förhållandet, att även de, som eljest icke älska den levande kristendomen, likväl söka efter kristliga tjänare, emedan det är känt, att kristliga tjänare äro de bästa tjänarna.

När en kristlig tjänare dagligen i sin tjänst bevisar detta, kan ingenting vara en kraftigare predikan för dem, som äro i huset. Sker det åter tvärt om så, att han väl med munnen bekänner sig till Kristus, men med levernet, i huset, i köket, visar sig egensinnig, olydig, gensvarig, så kan ingenting kraftigare förstocka de otrogna, som omgiva honom, vilka nu tyckas få fullt skäl att förakta kristendomen och hålla den blott för skrymteri.

Därför, så kärt det bör vara för ett Guds barn, som haft den stora nåden att bliva »utvald av världen» till att följa Frälsaren, och som har smakat hans ljuvlighet - så kärt det är för en så benådad tjänare, att icke allenast icke giva någon anstöt, utan tvärt om vara Kristi evangelium till ära och hans dyrköpta till någon nytta, må han aldrig mer följa vanliga otrogna tjänares plägseder, utan ställa hela sitt uppförande efter aposteln förmaning: *Varen lydiga edra herrar*, edert husbondfolk, *i allt. I allt*, d. ä. i alla avseenden, i ord och gärningar, med görande och låtande, så länge man icke begärt något syndigt av eder. Hit hörer vad samme apostel säger till Titus i 2 kap.: »Förmana tjänarna, att de äro sina herrar undergivna, i allt dem till behag, icke gensvariga, icke oärliga, utan bevisande all god trohet; på det att de må pryda Guds, vår Frälsares, lära i alla stycken.» Märk åter denna bevekelsegrund: »på det att de må pryda Guds, vår Frälsares, lära i alla stycken.»

Samma lärdom och samma bevekelsegrund läses i 1 Tim. 6: 1, 2: »*T r ä l a r n a*, *hustjänarna*, *a k t e* sina herrar all heder värd a, på det att Guds namn och läran icke må varda försmäddad. Men *d e*, som hava troende herrar, förakta dem icke därför, att de äro bröder, utan tjäna dem så mycket hellre, som de, vilka begagna sig av deras goda tjänst, äro troende och älskade.» D. ä. fastän den troende husbonden umgås broderligt med tjänaren, bör denne icke glömma sin plats, på det Guds ordning inom hushållet må bliva vid makt.

Och märk: »i allt dem till behag.» Tjänarna skola rätta sig efter sitt husbondfolks behag och icke efter sina egna tycken och vanor; de skola söka i allt behaga sitt husbondfolk. Så har det tillgått i den gamla frommare tidsåldern bland de trogna i Israel, då David kunde taga detta förhållande av tjänare till bild för de heligas liv inför Gud - varmed han ock visar, huru trogna tjänare skola vara. Han säger så skönt i

Ps. 123: »Såsom tjänares ögon skåda på deras herres hand, och såsom en tjänarinns ögon på hennes frus hand; så skåda våra ögon upp till Herren.» Tjänares ögon skåda på deras herres hand, d. ä. de giva blott akt på sin herre, huru han vill hava det; och likaså söker en tjänarinna blott att göra sin fru till nöjes. Men aposteln säger vidare, att detta därjämte bör ske med hjärtats lust, för Herrens skull, och med uppriktighet, antingen husbondfolket ser det eller icke. Han säger: »Icke med ögontjänst, såsom viljande behaga människor, utan med hjärtats enfald i Herrens fruktan.»

Ögontjänsten eller att tjänaren under sin herres ögon är arbetsam, trogen och omsorgsfull, men vid hans frånvaro försumlig, otrogen, vårdslös, är ett sådant skrymteri och förakt för Guds närvaro, att Herren själv måste hemsöka sådant. Tjåna därför, säger aposteln, »med hjärtats enfald», d. ä. med uppriktighet och i gudsfruktan, d. ä. för Herrens skull, såsom inför Herrens ansikte, vilken allestädes ser edra gärningar, hör edert tal och skall allt vedergålla. Därför säger aposteln åter: »Allt vad I gören, det gören av hjärtat, såsom för Herren och icke för människor.» Men han visar genast, att hans mening är, icke blott att vi skola tjåna så, som om vi tjånade Herren; nej, utan tjånare skola besinna, att de verkligen tjåna Herren själv, när de på hans befallning tjåna sitt husbondfolk. Aposteln säger: »vetande, att I av Herren skolen få arvets lön, ty I tjånar Herren Kristus.» Märk: »ty I tjånar Herren Kristus. »

Här hava vi nu den stora grundvalen för tjänares både plikter och uppmuntringar. »I tjånar Herren.» Ack, om det en gång bleve oss givet att se detta! Det är en hård och tjock hinna över våra ögon, så snart det gäller att se Herrens ord och vägar; det är en djävulens makt över våra sinnen, så att vi icke få lov att se dessa härliga ting. Här säger aposteln, att tjånare och tjänarinnor, då de på Herrens bud tjåna sitt husbondfolk, tjåna Herren Kristus, att de med de simplaste hussysslor tjåna Herren. Men vem kan se sådant? Är det icke en dårskap för förnuftet, det aposteln här säger? - »Tjåna Herren?» säger du. Nej, en simpel bonde, en fattig torpare, en elak matmoder, ja, kor, får och hästar tjånar jag, och icke Herren, icke ens en ängel! Att jag skulle få tjåna en ängel, vore redan något alltför stort; icke skulle jag begåra så mycket, som att få tjåna själva Herren Kristus! o. s. v.

Men bida litet, du anspråkslöse tjånare! Du säger, att du tjånar kor, hästar, får. Det är sant. Och vem har befallt dig det? Måne icke ditt husbondfolk? Visserligen. Men tjånar du icke då dessa, som befallt dig det, just därmed, att du tjånar deras kreatur? Man tjånar ju den, vilkens befallning man fullgör. Men då frågas åter: Vem har då befallt dig att tjåna och lyda husbondfolket? Visserligen Herren i himmelen. Tjånar du icke då honom, emedan han befallt dig det? Tjånar du icke då Herren just därmed, att du tjånar dessa hans kreatur, nämligen din husbonde, din matmoder? Dessa äro väl lika visst Guds kreatur, som de nämnda husdjuren äro husbondens. Skall icke Gud, som skapat din husbonde och matmoder, lika mycket nitålska om deras tjånande, som husbonden nitålskar om sina kor och får?

Kan du icke då se, att så visst som du i ladugården icke blott tjånar kreaturen, utan husbonden, så visst tjånar du i köket icke blott husbondfolket, utan Herren i himmelen. Om dina ögon rätt öppnades och du finge nåd att utan sidoblickar endast se på Guds ord och ordning, så skulle du se, att du icke blott har så stor åra, som att få tjåna ånglar, utan att du verkligen tjånar Gud själv i dina ringaste hussysslor, emedan det är Gud, som befallt dig tjåna och lyda ditt husbondfolk, och emedan var och en tjånar den, vilkens befallning han fullgör.

Härav följa nu många dyrbara lärdomar för tjånare. Den första lärdomen är denna: När det är Gud, som befallt dig tjåna och lyda ditt husbondfolk, får du icke fråga efter, hurudana dessa äro, eller huruvida de ock fullgöra sin plikt. Din plikt blir i alla fall densamma; »ty du tjånar Herren.» Härom säger Luther över 1 Petr. 2:18–23: »Du anmärker: Men om jag har en så underlig och svår herre, som ingen kan göra till nöjes, såsom man finner många sådana. Därpå svarar Petrus här: Är du en kristen och vill behaga Gud, så får du ingalunda fråga därefter, huru besynnerlig och »vrångsint» din herre är, utan du bör alltid vända dina ögon därpå och se efter, vad *Gud* befallt dig. Därför skall du tänka så: Jag vill därmed tjåna min Herre Kristus, som vill, att jag skall vara den vrångsinte herren underdånig. Om Gud befallde dig att avtorka skorna åt djävulen eller den argaste bov, så skulle du även göra det, och vore denna gärning lika så god, som den allra högsta, emedan *Gud* befäller dig det.»

Vidare: Om du är en kristen och gärna vill göra några goda gärningar, men tycker, det du saknar alla tillfällen därtill, för den trånga tjänstens skull, varigenom ditt liv förgår så onyttigt, så skall du låra besinna, att du just i din tjänst gör de bästa gärningarna, när du för Herrens skull underkastar dig alla

tjänstens obehag, är tålig, lydig, ödmjuk och trogen emot ditt husbondfolk; »ty du tjänar Herren Kristus». Det är mer osäkert, att en predikant, en missionär, en furste gör vad Gud behagar, än att en trogen dräng eller piga gör det. Orsaken är, att de förras plikter äro så mycket svårare att uppfylla. Men den som bäst uppfyller sin plikt, den gör den för Gud mest behagliga tjänsten, ty gudstjänst beror icke av gärningens eget anseende, utan av befallningen och lydnaden. T.ex. det har ett stort anseende, om en man överger världen, drager sig bort ifrån människor till idel andliga övningar och förer där ett strängt leverne, vakar, fastar, beder m.m. Däremot är det efter utseendet allt för ringa gärningar, att en tjänarinna i huset kokar, tvättar, sopar och gör andra hushållssysslor. Men då faller Gud det utslaget, att det förra levernet, som den från världen avskilda mannen förer, är ingen gudstjänst, utan tvärt om idel olydnad, emedan Gud icke befallt oss ett sådant liv, utan i stället bjudit oss att leva bland människor, vilka vi kunna tjäna. Det senare livet åter är idel gudstjänst, emedan det allt tillhör den tjänst, som Gud befallt tjänare att göra.

Här erinras vi om den gamle eremiten, som ock Luther omtalar, vilken i många år hade levat avskild från den onda världen, sysselsatt med andliga övningar. Då han omsider önskade sig veta, huru långt han var kommen i helighet, hade han en natt en uppenbarelse, vari Gud anvisade honom en piga i närmaste by, med vilken han kunde jämföras. När den gamle skyndar dit och frågar pigan, vilka heliga gärningar hon utövade, visste hon icke av några sådana, mer än att hon för var dag gjorde vad hennes matmoder befallde henne; vidare sade hon, att när hon bar en vedbörd till köket, tänkte hon på sin Frälsare, som för henne burit korsets tunga börd, burit hennes synd och burit dem på sin kropp upp på trät och dylikt.

Sannerligen, kristliga tjänare kunna aldrig nog få denna lära inpräglad i sina hjärtan, att »de tjäna Herren Kristus», att de göra de rätta goda gärningarna, när de i enfaldig tro på Frälsaren blott troget tjäna sitt husbondfolk. »Kunde de väl tro och besinna detta», säger Luther, »då kunde en fattig tjänstflicka hava den fröjden i hjärtat och säga: Jag kokar, jag bäddar och sopar; vem har bjudit mig det? Det har min matmoder bjudit mig. Vem har givit mitt husbondfolk den makten över mig? Det har Gud gjort. O, så måste det vara sant, att jag icke allenast tjänar dem, utan ock Gud i himmelen, och att Gud har välbehag därtill. Huru kan jag då vara saligare! Ja, det är ju lika så mycket, som om jag skulle koka åt Gud i himmelen själv.»

Men tjänarna skola ock få lön av Herren, säger aposteln; och sannerligen en stor lön, som heter arvets lön. Aposteln vill säga: I ären icke arvingar i huset, där I tjänar; men om I tjänar för Herrens skull, av hjärtat (vilket ingen kan göra, utan att vara ett trons barn), så skolen I få till lön av Herren hela arvet i himmelen. Även giver han härmed tillkänna, att det icke kan bliva någon förtjänt lön, någon egentlig förtjänst inför Herren, utan att I skolen få ett arv, få ärva hos en fader vad en annan har förtjänat åt eder. »I skolen få arvets lön.»

Se nu här åter en stor uppmuntran för tjänare! De hava ofta nog en ringa lön av sina jordiska herrar; dessa löna åtminstone blott den yttre tjänsten; att tjänaren gör det goda av hjärtat för Herrens skull, det kan ingen människa löna, det lönar Herren allena. Men på det sättet hava trogna tjänare alltid stor lön. Detta bör de i synnerhet då ihågkomma, när de även få lida för sin trohet emot Herren. O, det är ett ömt förhållande, att mången from tjänare och tjänstepiga redan i ungdomen får börja lida fiendskap och försmädelse blott därför, att de älska Gud och hans ord, vilja bekänna och följa Frälsaren och icke kunna följa världen i all synd och flärd; men vilken nåd och ära! Om de blott visste, att rätt trösta sig därvid!

Då Kristi stora tjänare, apostlarne, blevo gisslade för sin trohets skull, prisade de Gud därför, att de höllos värdiga att lida för hans skull; huru mycket mer borde icke vi, ovärdiga tjänare, prisa Gud för den äran! Härom talar Petrus till tjänare så ljuvligt i 1 Ep. 2: 18-24: »I tjänare, varen underdåniga även de vrängsinta; ty detta är nåd, om någon för samvetets skull inför Gud fördrager bedrövelse och lider orättvist.» Märk, detta är nåd, ja, en nåd och en syn, som kan glädja Guds änglar - när en ödmjuk, uppriktig tjänare, »för samvetets skull inför Gud», icke kan följa syndens och världens väg, utan då hellre lider försmädelse, lögn och misstyndning! Då skolen I icke så glömma eder, att I skullen bliva missnöjda och säga: »Jag lider orättvist!» Käre, det var ju det allena, som var nåd! Eller skulle du lida rättvist?

»Vad berömmelse är det», säger aposteln, »om I ären tåliga, då I för edra missgärningar värden slagna? Men om I ären tåliga, då I liden för goda gärningar, det är nåd för Gud. Ty därtill ären I kallade, emedan

även Kristus har lidit för oss och lämnat oss en föresyn, på det att I skullen efterfölja hans fotspår; vilken icke gjorde någon synd och i vilkens mun intet svek vart funnet.” Märk, Kristus led ock oförskyllt, hade intet ont gjort, och likväl: »När han blev smäddad, smädade han icke igen, och när han led, hotade han icke, utan överlämnade det åt den, som rätt dömer.” Så skola ock vi göra; icke »smäda igen, när vi bliva smädade», utan följa Kristi fotspår.

Men slutligen säger aposteln: *Men den som gör orätt, han skall få igen den orätt, han har gjort, och intet anseende är till person.* Om någon icke är uppriktig och lydaktig, utan blott med munnen bifaller allt detta, men hemma i huset, i köket lever tvärt däremot, är gensvarig mot sitt husbondfolk, bannar igen, när han blir bannad, är en ögontjänare, som i ensamheten försummar arbetet eller är eljest oärlig eller egensinnig, olydig eller baktalar sitt husbondfolk m.m. och kan öva sådant, icke tänker ändra sig, icke med ånger, bön och strid söker bättring, utan syndar uppsåtligen, se, den skall, förr eller senare, i tiden eller i evigheten, få igen av Herren den orätt, som han har gjort, skall skörda sitt väsendes frukt, och här blir intet anseende till person. Men den, som står i bättring och erkänsla inför Gud och sitt husbondfolk, den skall alltid barmhärtighet omfatta.

Detta vare nu nog för tjänarna! Nu övergår aposteln till husbondfolkets plikter och säger helt kort: »I herrar, vad rätt och billigt är, det bevisen tjänarne, vetande, att ock I haven en Herre i himmelen.” I husbönder och matmödrar, edert välde är väl av Gud eder givet, edert stånd är Gud behagligt, I mån ock bruka det till eder nytta och bekvämlighet, men - allt såsom inför Gud! I skolen icke bruka eder makt efter behag, utan så, att I ock bevisen tjänarne »vad rätt och billigt är», d. ä. vad icke blott den naturliga rättskänslan och den borgerliga lagen bjuda, utan ock vad Guds höga, andliga lag kräver. Denna uttrycker »vad rätt och billigt är» sålunda: »Älska din nästa såsom dig själv!”

Ett sådant bud kräver, att husbondfolk skola behandla sina tjänare just *som sina egna barn*, eller just som de önskade att själva bliva behandlade, om de vore tjänare. Ack, att varje husbonde och hustru rätt livligt kunde försätta sig i tjänarens ställning! Eller tänk livligt på ditt eget älskade barn, se på detsamma en stund och föreställ dig, att det vore i tjänst hos andra. Huru ville du då, att man behandlade det? Just så bör du nu göra mot dina tjänare, som också äro någon faders och moders älskade barn! Då finner du, att du icke blott bör redligen löna tjänaren, giva honom vad hans kropp tarvar, vara billig i dina fordringar, fördragsam vid hans brister m.m., utan ock tänka på hans odödliga själ, giva honom anledning och tillfälle till Guds ords betraktande och förtroligt samtala med honom om hans själs salighet; korteligen: vara i faders och moders ställe!

Men huru långt härifrån har det icke kommit i vår tid! Gud hjälpe alla kristna att även i detta fall begynna eftersinna, vad Gud äskar i sitt ord! - »Vetande, att ock I haven en Herre i himmelen», vilken är de fattigas och faderlösas försvar, och som skall en dag fordra räakenskap för vårt förhållande och har då intet anseende till person. – Aposteln har härom talat kort; så måste ock nu vi! Och så sluta vi härmed detta rika och kraftfulla kapitel. Gud, vår himmelske Fader, förläne oss, för sin Sons, Jesu Kristi skull, den helige Ande, att vi nu ock *hava allt detta i övning* - äro först i samvetet döda ifrån lagen, levande blott av tron och sedan i vårt dagliga leverne dö synden och leva rättfärdigheten, var i sitt stånd, och sålunda pryda Guds vår Frälsares lära i alla stycken! Amen.

- C-O Rosenius 1850

(Nionde årgången, år 1850)

© Pietisten 2018

Texterna får användas fritt, helt eller delvis, digitalt eller analogt, kopierat eller tryckt om ditt syfte är att främja Kristi rikes tillväxt.

www.pietisten.com